

# "Familjehem helt utan rättigheter"

En översyn av Socialtjänstlagen pågår. Om vi vill ha kvar möjligheten att placera barn i familjer är det hög tid att se över familjehemmens rättigheter i förhållande till socialtjänsten, skriver ett antal socionomer.

Familjehemsvård är den vanligaste placeringsformen, helt beroende av att privatpersoner öppnar sina familjer för skärskådan. Framförallt av myndigheter men även av tredje man och av media genom offentlighetsprincipen.

Att familjehem ska omfattas av skyldigheter är det ingen tvekan om. Det förekommer dock misstag och oegentligheter även inom offentlig sektor. Därför behöver familjehemmet också ha rättigheter gentemot sin uppdragsgivande myndighet. Förutom rätten till utbildning och handledning har inte familjehem några rättigheter alls i Socialtjänstlagen.

Här följer fyra områden som vi anser behöver utredas. Det handlar om familjehemmets rättigheter i förhållande till uppdragsgivande myndighet, inte i förhållande till det rättighetsbärande (placerade) barnet.

## Olika syn på barnets rättigheter

I de fall meningsskiljaktigheter uppstår mellan socialtjänst och familjehem angående barnets bästa är det myndighetens uppfattning som är överordnad. Rimligt förstås, uppdragsgivaren bär ansvaret, men familjehemmet träffar barnet dagligen och får ofta se saker som socialtjänsten inte ser. Emellanåt finns det skäl även för myndigheter att ompröva sina beslut. Det är idag inte självklart att familjehemmet kan ifrågasätta sin uppdragsgivande socialtjänsts beslut utan att riskera att det får negativa konsekvenser. Varken när det gäller beslut om det rättighetsbärande barnet eller beslut som

rör familjehemsuppgiften på annat sätt. Konsekvenserna kan vara att placeringen avbryts med hänvisning till att familjehemmet har samarbetssvårigheter eller att familjehemmets övriga önskemål förbises på annat sätt. Att det är socialtjänsten och inte familjehem som fattar formella beslut angående barnet är en självklarhet. Det vi önskar är att familjehem ska kunna framföra sina åsikter till uppdragsgivaren utan att behöva överväga om det kan innebära för- och nackdelar. Placerade barn är rättighetsbärare och förtjänar att familjehemmet backar upp dem när det gäller deras rättigheter – utan att riskera direkta eller indirekta repressalier.

### **Inget juridiskt utrymme**

Eftersom familjehem inte har någon rättighet enligt lag omfattas de heller inte av rätten att få sitt fall granskat av socialtjänstens tillsynsmyndighet (IVO). Familjehem har naturligtvis möjlighet att kontakta JO om de anser att de blivit felaktigt behandlade av socialtjänsten, men det är ett stort steg att ta. Risken att bli betraktad som ett besvärligt familjehem är överhängande, vilket kan leda till negativa referenser som i sin tur kan göra att familjen inte kan ta emot placerade barn från andra kommuner.

### **Arbetsmiljö**

Familjehemsföräldrar får inte vara anställda, därför omfattas de inte heller av uppdragsgivarens arbetsmiljöansvar. Om ett familjehem får motta hot i sin roll som familjehem finns det inte reglerat att de ska få stöd för sin egen säkerhet. Vi hoppas och tror att de flesta uppdragsgivare tar sitt ansvar om ett familjehem råkar illa ut, men beslutet är upp till kommunerna – inte en laglig rättighet för familjehemmet.

### **Rättsskyddet i hemförsäkringen omfattar inte förvaltningsrätten**

Detta är ett problem för såväl familjehem för samtliga privatpersoner som har kontakt med socialtjänsten. Här borde försäkringsbolagen ta ett modigt kliv framåt. Det är dags att

kunna försäkra sina mänskliga rättigheter och barns rätt till bistånd, åtminstone i form av tilläggsförsäkring.

Vi ställer oss frågande till varför familjer som väljer att öppna sitt hem för barn och unga inte har några reglerade rättigheter alls i förhållande till myndigheten? Maktbalansen är oerhört ojäm; privatperson kontra myndighet, privatekonomi kontra skattefinansierad verksamhet.

Idag finns det i samhället en inbyggd misstänksamhet mot familjehem. Den misstänksamheten blir synlig i media och i vissa fall inom socialtjänsten. Delar lagstiftaren den misstänksamheten? Och i så fall; hur kan vi i samhället förvänta oss att privatpersoner kommer välja att bli familjehem även i framtiden?

Nu pågår en översyn av Socialtjänstlagen – utredaren har till och med fått utökat direktiv. Om Sverige verkligen vill att placeringsformen ska kvarstå och att fler familjer ska öppna sina hem och hjärtan är det hög tid att även familjehem får rättigheter i sin relation till socialtjänsten.

*Familjehemspoolen:*

*Caroline Åkerhielm, aukt socionom*

*Christina Blennow, aukt socionom*

*Åsa Wahlberg, socionom*

*Maria Palmblad, aukt socionom*

*Jesper Byh, socionom*

*Pär Wahlberg, socionom*

*Annika Holgersson, aukt socionom*

*Helene Samuelsson, socionom*

*Susan Stang, socionom*